

Аналіз впливу психологічних особливостей стейкхолдерів на арт-проекти**Рибалко Ірина Вікторівна**

Університет «КРОК»

Зміни, що відбуваються в навколишньому світі, потребують нових поколінь фахівців, яких вирізняють активна позиція, готовність до всебічного пізнання та конструктивного перетворення об'єктивної реальності, готовність до розробки оптимальних рішень, пошуку новітніх підходів до їх реалізації для досягнення цілей і завдань різнобічної проектної діяльності. Саме люди є найголовнішим ресурсом, завдяки якому реалізуються процеси та виконуються задачі проекту. Зважаючи на це, науковий світ менеджменту давно звернув увагу, що неврахування психології учасників проекту може стати основною проблемою у досягненні поставлених керівником цілей.

Розглядаючи творчу сферу та реалізацію арт-проектів, керівнику потрібно чітко усвідомити, що він має співпрацювати з творчо обдарованими особистостями, яким притаманні специфічні риси характеру. Йому доведеться працювати не з командою розробників програмного забезпечення, конструкторами чи інженерами, які керуються логікою та фактами, а з творчими людьми, як то художні керівники, вчителі, дизайнери, письменники, музиканти, художники та інші, які більш зорові та інтуїтивні [1]. Ці психологічні відмінності безпосередньо впливають на емоційний стан як самої особистості, так і на оточуючих, що, в свою чергу, відображається на виконанні індивідуальної та колективної роботи. Це ще раз підтверджує найважливішу специфіку творчих проектів – особливу увагу до виконавця, як до ресурсу проекту.

Проблеми творчої діяльності досліджуються такими вітчизняним та іноземними авторами, як Богоявленська Д.Б., Галін О.Л., Гальперін П.Я., Козлов В.В., Пономарьов Я.О., Сорокін І.Л., Тихомиров О.К., Виготський Л.С., Лук О.Н., Аміржанова А.Ш., Толмачова Г.В. та інші. За отриманими результатами формування творчого потенціалу особистості тісно пов'язані з

розвитком у неї уяви, фантазії, потреби у самовираженні й самореалізації, мотивації діяти на основі власних індивідуальних особливостей.

Як показує аналіз науково-психологічних джерел, основною базою формування творчого потенціалу особистості є потребнісно-мотиваційна та емоційно-вольова сфера особистості.

Відомий американський психолог А. Маслоу вважав, що саме потреба в самореалізації сприяє творчому розвитку особистості. Набуття нею нових властивостей на основі вроджених особливостей. А. Маслоу особливо підкреслив, що самореалізація особистості – це повне усвідомлення її прояв та вдосконалення своїх здібностей та можливостей в процесі включення в різні види діяльності. І саме це прагнення до самоактуалізації, за переконанням А. Маслоу та його послідовників, потребує оптимізації її індивідуальних особливостей всебічного розкриття творчої обдарованості пов'язана на основі генетично обумовлених можливостей людини [2].

В ході дослідження було встановлено, що формування потреби до самоактуалізації неможливо без розвитку в учасників арт-проектів цілого ряду психологічних характеристик притаманних всебічно й творчо реалізованим людям. Виокремлення потреби у самоактуалізації призвело до численних наукових досліджень психологічних характеристик таких людей. Так, А. Маслоу запропонував такий перелік рис особистості, яка здатна до продуктивної творчої самоактуалізації [2]:

- афективність, тобто емоційно-чуттєве сприйняття дійсності, але разом з цим позитивна чи негативна адекватна реакція на оточення та події, що відбуваються;
- цілісність, безпосередність сприйняття, суб'єктність реакції на різні ситуації та прояву своїх внутрішніх устремлінь й узгодженість з ними реальних дій;
- відсутність консерватизму, готовність до визначення та пошук нових шляхів, підходів в процесі розробки та вирішення наявних ситуацій на основі незалежності та гнучкості мислення;
- почуття гумору, вміння виділити особливості та помітити, тонко підкреслити та зробити специфічних акценти на особливих деталях;

- об'єктивне сприймання себе чи інших людей, визнання їх такими, якими вони є, розуміння меж та вимог без пред'явлення високих вимог і без уявлення про себе, як про людину, що досягла всіх можливих досконалостей;
- незалежність власних суджень на основі здобутих знань, досвіду, інтелекту та здібностей;
- прагнення до позитивних взаємозв'язків та взаємодії з іншими людьми.

Під час дослідження проблем творчості формування творчої особистості, її мисленнєвих, інтелектуальних та різнобічних здібностей в науці сформувалися кілька підходів до розуміння означених феноменів, їх індивідуальних характеристик та проявів в процесі взаємодії з іншими творчими людьми. Кожна людина – унікальна. Її індивідуальні творчі прояви багатогранні. І тому спроби вчених створити єдину класифікацію характеристик та рис притаманних творчо активній особистості не мала успіху. Це пов'язано з тим, що навіть одна й та ж людина включаючись в різні творчі проєкти по різному проявляє свої якості, властивості, реалізує свої інтереси і прагнення, мобілізує емоції, почуття, потреби та мотиви.

Проведений нами аналіз показав, що вчені дослідники виділяють такі основні особливості творчої особистості:

- сміливість думки, прагнення до ризику;
- розвинена уява та фантазія;
- вміння критично мислити, виявляти протиріччя та шляхи їх розв'язання;
- проблемність бачення об'єктивної реальності, виявлення в звичному нових перспективних ідей;
- вміння використовувати знання і досвід до розв'язання нових ситуацій;
- незалежність суджень, власних переконань та позицій;
- чіткість обґрунтування, альтернативність підходів до розробки і виконання різних проєктних завдань;
- глибина та гнучкість мислення;
- здатність до цілеспрямованої діяльності, відданість справі.

Дещо по іншому характеризує творчу особистість український психолог В.О. Моляко. Він виділяє такі її риси [3]:

- прагнення до нового, оригінальності, заперечення звичного;
- високий рівень знань, умінь, їх застосування для аналізу явищ та ситуацій об'єктивної дійсності;
- стійкий інтерес до певного виду діяльності;
- швидкість та легкість засвоєння знань, умінь, компетенцій;
- ефективна організація самостійної роботи.

Багато із зарубіжних вчених визнають наявність фантазії, схильності до ризику та сміливість мислити інакше, що можна вважати, за визначенням А. Маслоу, відсутністю консерватизму та готовність до пошуку нових шляхів досягнення цілей та завдань діяльності.

Цікавими для нашого дослідження є розробки К. Леонгарда, який створив типологію особистості за показниками темпераменту та деякими рисами характеру. За результатом опитування він виділив ті якості, які найчастіше зустрічаються у творчих людей. Так, серед них є [4]:

- емотивність, тобто здатність перейматися емоційним станом іншої людини;
- схильність до різких перепадів настрою від підвищеної активності, бадьорості та життєрадісності до пригніченого похмурого настрою;
- екзальтованість, тобто сила почуттів або розмах переживань, як здатність на занадто емоційні переживання як позитивних, так і негативних подій.

Інший британський і американський психолог Р. Кеттел провів дослідження, в ході якого визначив 16 якостей особистості [5]. Деякі з них притаманні творчим людям. А саме, доброзичливість, розкутість, соціальна сміливість, незалежність, імпульсивність, низький самоконтроль. І серед цих рис особливий інтерес привертає комплекс «дитячості», який характеризується безпосередністю сприйняття, яскравістю вражень, довірливістю та відкритістю до світу. Так, доросла людина поєднує комплекс «дитячості» з відчуттям соціальної відповідальності, здатністю опановувати свою поведінку та керувати натхненням. Але треба зазначити, що наявність цієї риси може мати негативні

наслідки. Якщо людина не навчиться контролювати свій емоційний стан (довірливість, відкритість, непередбачуваність, нетерплячість, зовнішню примхливість, легковажність), які притаманні дитячому віку, в дорослому житті часто можуть призвести до проблем у спілкуванні та соціальних, ділових і особистісних стосунках і взаємовідносинах з іншими людьми. Наприклад, надмірна чутливість може проявитися як вразливість та тривожність, а потреба до самоствердження – трансформуватися у хворобливе самолюбство. Творча людина часто відчуває себе незахищеною, а тривожність може призвести до психічної нестійкості та виражатися в відхиленнях у поведінці. І саме напружена, а найчастіше виснажлива, та продуктивна робота дає можливість усамітнитися та «сховатися» від тиску зовнішнього середовища.

Надзвичайно цікавим, але недостатньо дослідженим є питання вивчення впливу психологічних особливостей творчих людей на різні сторони арт-проєкту у ході його виконання. Тому, нами запропонований експертний метод аналізу впливу найбільш вагомих психологічних рис творчих особистостей на реалізацію арт-проєкту та його результат з використанням матриці впливу стейкхолдерів на проєкт (Таблиця 1).

Висновок. Мета реалізації будь-якого проєкту – досягнення поставлених цілей та отримання якісного продукту. На відміну від проєктів інших сфер, де важливим показником успішності є цінність проєкту та його результату для замовника і споживача, в арт-проєктах слід враховувати важливість цінності продукту проєкту для його виконавців.

Так, з проведеного аналізу можна зробити наступний висновок, що творчо обдарована людина мало переймається організаційними питаннями щодо ходу проєкту до моменту, коли це не стосується безпосередньо графіку її роботи, якості виконання задач або матеріалів чи обладнання, з яким вона працює. Деякі складнощі можуть бути у відносинах між виконавцями проєкту, що може вплинути на злагоджену роботу.

Хоч творча людина і прагне до взаємодії з іншими, але незалежність суджень, афективність, емотивність та екзальтованість, а також наявність комплексу «дитячості» можуть значно ускладнити командну роботу.

Щодо оцінки проекту, творча людина підходить до цього суб'єктивно та упереджено до свого особистого результату та може занадто критично або, навпаки, занадто лояльно віднестися до результату колеги, в залежності від особистісних стосунків з ним. Також потрібно відмітити, що для деяких творчих людей більш привабливим є саме процес створення чогось, ніж кінцевий результат. А це має певні загрози для відповідності критеріям продукту проекту.

Список літератури:

1. Рибалко І.В. Данченко О.Б., Меленчук В.М., Березенський Р.В. Проектний підхід у творчій сфері. Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Strategic management, portfolio, program and project management : зб. наук. пр. Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2020. № 1. ISSN 2311-4738. 80 с., с. 24-30
2. Maslow A. Creativity in self-actualising people. In: Anderson Н.Н. «Creativity and its cultivation». Harper, 1959.
3. Моляко, В.А. Психология творческой деятельности / В.А. Моляко. - Киев: Знание, 1978. - 45 с.
4. Леонгард К. Акцентуированные личности : монография / Карл Леонгард. - Київ : Вища школа, 1981. - 390 с. - перев. с нем. В.М. Лещинской
5. Кеттел, Р. Смысл и стратегическое использование факторного анализа. В Справочнике Многофакторных экспериментальной психологии. - Нью - Йорк: Пленум. (1023) цитаты